

Η ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ Απόψεις

* Από τον Αριστ. Τέγο

ΣΕ ΙΝΔΙΑ, ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ ΚΑΙ ΕΛΛΑΔΑ

Εκτροπές ποταμών και άλλων ειδών

Ο Αχελώος στη μυθολογία ήταν αδερφός του Πηνειού και ένας «αδάμαστος» και θεοποιημένος ποταμός. Με το πέρασμα των αιώνων, την ανθρώπινη και την τεχνολογική εξέλιξη που υπαγορεύει την εκμετάλλευση των υδατικών πόρων για την ικανοποίηση των διευρυμένων μας αναγκών, ο μύθος του ποταμού μεταφέρεται στο σήμερα με διαφόρων ειδών αντιδράσεις για την εκμετάλλευση του υδάτινου δυναμικού του. Ο πρώτος που οραματίστηκε τη μεταφορά υδάτων από τον Αχελώο στη Θεσσαλία ήταν ο αείμνηστος πρόεδρος του ΕΜΠ καθηγητής Κουτσογιάννης εν έτει 1905. Από τότε πέρασαν 109 χρόνια και ιδίως τα τελευταία 30 μια ασύλληπτη παραφιλολογία έχει αναπτυχθεί από τους ελληνικούς φορείς (κυβερνήσεις, δικαστές, οικολόγους, τεχνικό κόσμο, παραγωγικούς φορείς) μόνο γύρω από το συγκεκριμένο έργο. Άραγε είναι δικαιολογημένες οι αντιδράσεις; Ακολουθούν τις σύγχρονες τάσεις του ανεπτυγμένου και αναπτυσσόμενου κόσμου;

Η Ινδία έχει ένα ιδιαίτερο κλιματικό καθεστώς, το 80-90% της ετήσιας βροχόπτωσης παραλαμβάνεται την περίοδο των Μουσώνων (Ιούνιο- Σεπτέμβριο) και τη διαδέχεται μια ξηρή περίοδος περίπου 9 μηνών στο έτος. Για την εξασφάλιση των συνδυασμένων αναγκών τους έχουν την ανάγκη ταμίευσης υδάτων για τις αυξανόμενες αρδευτικές, υδρευτικές και υδροηλεκτρικές τους ανάγκες. Στις αρχές της προηγούμενης δεκαετίας ξεκίνησε το μεγαλύτερο παγκοσμίως υδραυλικό έργο με το τίτλο «Εθνικό Πρόγραμμα Ένωσης Ποταμών», το οποίο ενδεικτικά περιλαμβάνει την κατασκευή 3.000 ταμιευτήρων και εκτροπές ποσοτήτων υδάτων 178 δισεκατομμυρίων κυβικών μέτρων (εκατοντάδες φορές μεγαλύτερη από την εκτροπή του Αχελώου). Το Ινδικό Συμβούλιο Επικρατείας το 2002 κάλεσε την ινδική κυβέρνηση να ιδρύσει μία taskforce (καμία σχέση με τη δικιά μας) και να εξασφαλίσει την ολοκλήρωση των έργων μέχρι τέλος του 2012 για λόγους διασφάλισης του δημοσίου συμφέροντος. Τα ποτάμια της Ινδίας έχουν και μία άλλη ιδιαίτερη σημασία που αφορά στη θρησκευτική παράδοση των Ινδών, λατρεύονται στη θρησκεία τους ως μύτερες και πολλές φορές μέσα στον χρόνο διοργανώνονται θρησκευτικές τελετές στις όχθες των ποταμών. Γίνεται αντιληπτό ότι για τον ινδικό λαό πρέπει εκτός από την εκμετάλλευση των φυσικών απορροών να εξασφαλίζεται καλή ποιότητα των επιφανειακών υδάτων, καθώς επίσης «φυσικοποιημένο» βάθος και ταχύτητα ροής σε πολλές θέσεις του ποταμιαίου συστήματος. Παρά την κατασκευή των φαρανικών έργων αυτές οι συνθήκες, κυρίως όσον αφορά τα ποσοτικά στοιχεία των ροών, ικανοποιήθηκαν.

Στην Πορτογαλία της επιτήρησης, του μνημονίου, της τρόικας και των δόσεων ολοκληρώνεται η κατασκευή έξι μεγάλων υδροηλεκτρικών ταμιευτήρων με εθνική χρηματοδότηση. Μετά από επίσκεψη του κοσμήτορα της Σχολής Πολιτικών Μηχανικών του Ε.Μ.Π

και καθηγητή Υδρολογίας Δ. Κουτσογιάννη σε ένα από τα έργα και την ανάλογη έκπληξη που του προκλήθηκε ρώτησε τους Πορτογάλους υπευθύνους αν υπήρξαν αντιδράσεις κατά τη διάρκεια σχεδιασμού και υλοποίησης των έργων. Η απάντηση ήταν άκρως διδακτική για εμάς, καθώς οι Πορτογάλοι φορείς κάθονται γύρω από ένα τραπέζι και λύνουν άμεσα μικρά και μεγάλα διαχειριστικά και περιβαλλοντικά ζητήματα των νέων έργων.

Στην Ελλάδα τα ποτάμια δεν τα αγαπάμε σαν τους Ινδούς. Συνήθως τα μπαζώνουν βίλες της παρεισάκτης ελίτ μας και τα ρυπαίνουμε με λύματα πάσης φύσεως. Σε ελάχιστες περιπτώσεις τα τραγουδάμε υπό τις μελωδίες του Τσιτσάνη ή του Θανάση Παπακωνσταντίνου και σε «πονηρές» περιπτώσεις γίνονται αντικείμενο οικονομικής εκμετάλλευσης του μοναδικού στο παγκόσμιο στερέωμα φαινομένου των Ελλήνων οικολόγων.

Στην Ελλάδα συνηθίσαμε να σκοτώνονται νέα παιδιά από μαγκάλια και οι γονείς τους να συνεχίζουν (μέσω φόρων) να πληρώνουν δάνεια για την αποπληρωμή των δανείων της ΔΕΗ για την κατασκευή του υδροηλεκτρικού έργου της Μεσοχώρας, που έχει ολοκληρωθεί και θα μπορούσε να παράγει καθαρή και φθηνή ενέργεια για όλους.

Στην Ελλάδα συνηθίζουμε μία πρώην υπουργός Περιβάλλοντος, «επίλεκτο στέλεχος» των Ελλήνων Οικολόγων, να τοποθετείται από το βήμα της ελληνικής Βουλής ότι αν δεν εκπονηθούν Σχέδια Διαχείρισης κινδυνεύει το έργο εκτροπής του Αχελώου να μην αδειοδοτηθεί περιβαλλοντικά από την Ε.Ε. (Οι Πορτογάλοι τα κατασκεύασαν με εθνικούς πόρους δίχως να ανησυχούν για τις αντιδράσεις της Ε.Ε.).

Στην Ελλάδα συνηθίζουμε να μαλώνουμε τριάντα χρόνια για ένα υδραυλικό έργο κεφαλής και να μην καταλαβαίνουμε ότι μπορεί η ανάγκη (πλέον χρεοκοπία) να μας επιβάλει να καλλιεργήσουμε κηπευτικά που είναι περισσότερο υδροβόρα από τα μπαμπάκια.

Στην Ελλάδα συνηθίζουμε σε μία ενεργειακή πολιτική που συνιστά προδοσία, καθώς μόνο για το 2014 θα πληρώσουμε 1 δισ. ευρώ για την παραγωγή ενέργειας από φωτοβολταϊκά.

Στην Ελλάδα θα συνηθίσουμε τα δικαστήρια να διασφαλίζουν με τις αποφάσεις τους την ιδεολογία της βιώσιμης ανάπτυξης.

Η Ελλάδα δεν είναι ούτε Ινδία ούτε Πορτογαλία. Από την πρακτική των θεσμών της φαίνεται ότι εδραιώνεται η περιθωριοποίηση της σε όλα τα επίπεδα. Υπάρχει όμως ελπίδα; Πώς και πότε θα ακολουθήσουμε τις σύγχρονες πρακτικές πολλών χωρών;

Μπορούμε με υψηλή βεβαιότητα να είμαστε αισιόδοξοι ότι στη χώρα μας σταδιακά θα αλλάξουν οι επικρατούσες αντιλήψεις στους κυρίαρχους θεσμούς, καθώς πέρα από τα παραδείγματα της Ινδίας και της Πορτογαλίας και άλλοι φορείς όπως η Διεθνής Τράπεζα και η Ε.Ε. μεταβάλλουν τις αντιλήψεις για τα μεγάλα υδροηλεκτρικά έργα και προχωρούν ταχύτατα στη χρηματοδότηση τέτοιων έργων παγκοσμίως. Όταν αυτή η αντίληψη εδραιωθεί και γίνει γνωστή στους εγχώριους κύκλους εξουσίας θα συμβεί η μεγάλη και συνηθισμένη για τα ελληνικά δεδομένα κωλοτούμπα. Οι πολέμιοι θα γίνουν χειροκροτητές. Δεν πρέπει άλλωστε να ξεχνάμε ότι σε αυτή τη χώρα γεννήθηκε η δημοκρατία, η φιλοσοφία και επικρατούσε πάντα το ανθρώπινο μέτρο.

*** Ο Αριστοτέλης Τέγος είναι πολιτικός-υδραυλικός μηχανικός Ε.Μ.Π., μέλος ερευνητικής ομάδας ΙΤΙΑΣ**